

WWW.UNIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

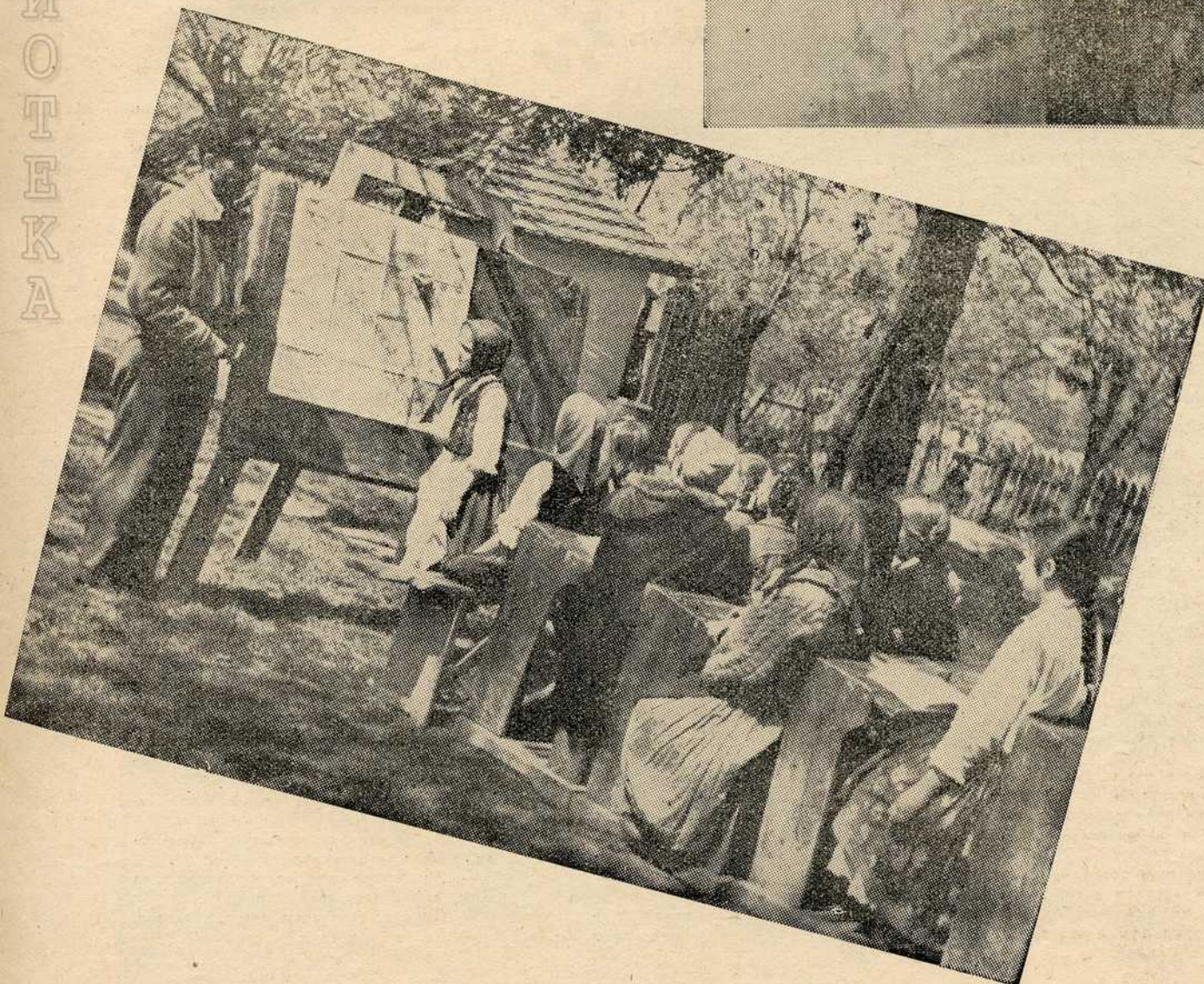
Коло

СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

Број 125 27 мај 1944 Дип. 6

ШКОЛА ПОД ВЕДРИМ НЕБОМ

Учитељ четвртог разреда основне школе „Војводе Степе“, у селу Кумодражу, искоришћава сваки сунчани пролетњи дан, и своје ученике и ученице изводи на пољану, где им, место у учионици, држи предавања. Ова настава под ведрим небом, на Торлаку, деца се јако допада и они са занимањем прате учитељево тумачење.

1 — На часу рачуна он пажљиво прати сабирање свога друга.

2 — Показујући прстом реч по реч, ова ученица чита једну лепу причу на глас целом разреду.

3 — Један део „разреда“ под ведрим небом.

4 — На часу земљописа.

(Снимци: А. Симић)

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Бедрих Сметана

Другог марта 1824 године, пре сто двадесет година родио се у Литомишлу творац модерне чешке музике Бедрих Сметана. Цео живот овог музичког генија припада његовом народу.

Музички таленат Бедриха Сметане испољио се врло брзо и готово истоветно као и код Моцарта. Још у својој шестој години мали Сметана је свирао на клавиру на приредби студената музичке академије у Литомишлу увертуру опере „Nema z Portici“. Већ тада када су се последњи акорди утишали у великој концертној дворани дворца одјекнуо је френетичан аплауз као признање за његово прво виртуозно извођење ове увертуре. — Напредак који је даље показивао у музици обележио је малог Сметану као музичког генија.

Прве његове композиције, којима је ударио темељ чешке драмске музике, појавиле су се 1863 године. Тада је његово снажно драмско дело „Branibori v Cechoch“ угледало јавност. Три године касније Сметана је дириговао први пут своју оперу „Продана невеста“, која је његово име пронела широм целог света, прославила га и овековечила. Од тада је Сметани било поверено вођство чешке опере. У то време, (1867 г.) појављује се и његова друга трагична опе-

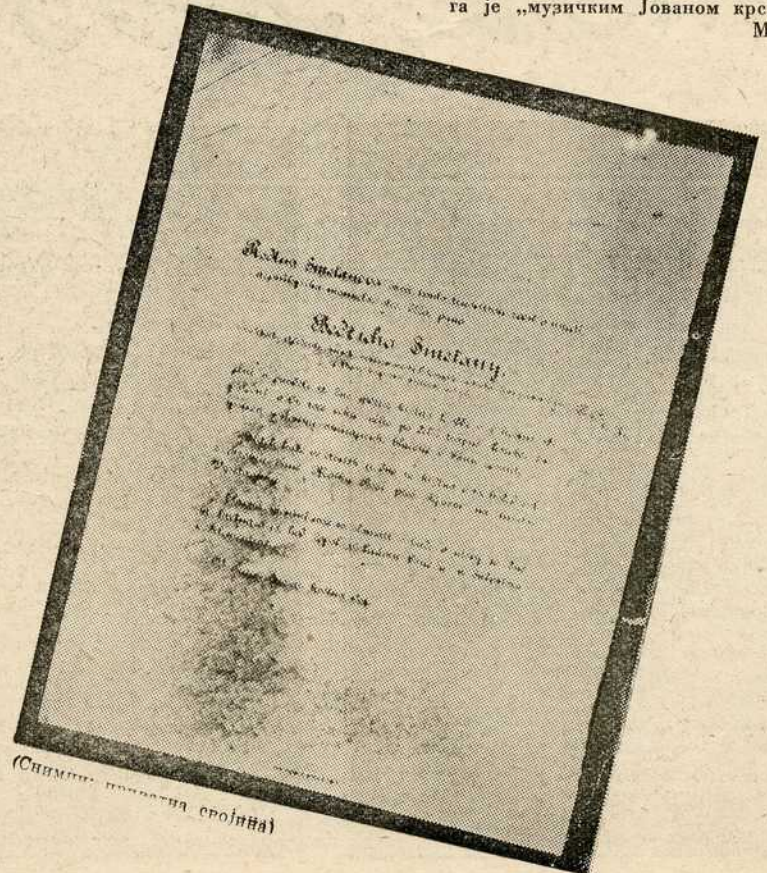

ра „Далибор“. 1871—72 радио је на композицији свог највећег дела „Либуша“, коју је компоновао за отварање чешког народног позоришта. Његова наклоњеност према отаџбини спојена са свима уметничким квалитетима дошла је у Либуши до пуног изражаја. У опери „Две удовице“ унео је сав свој музички таленат, тако да се сматра као врхунац његовог генија.

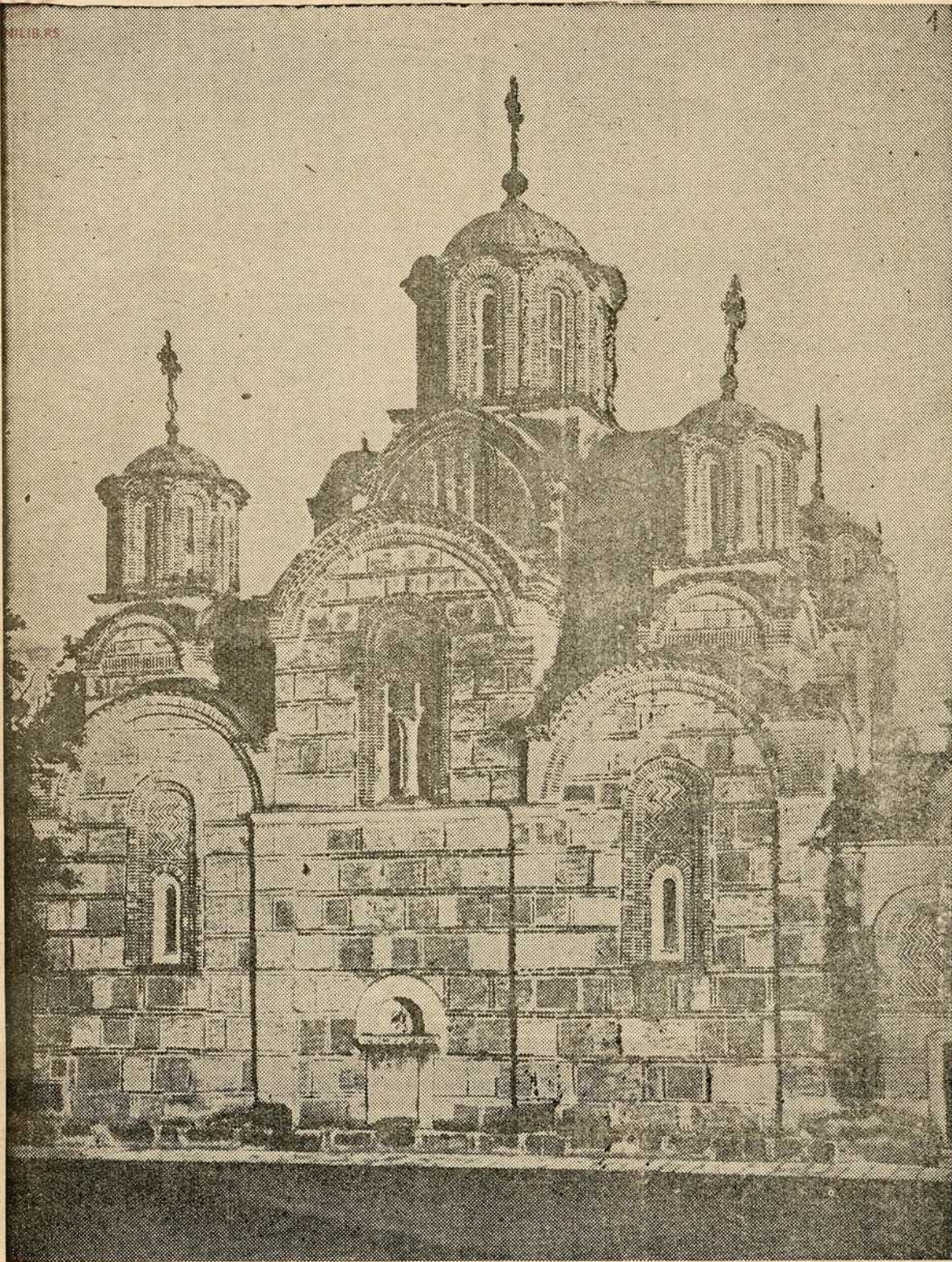
Двадесетог октобра 1874 године Бедрих Сметана је доживео своју највећу трагедију — оглувео је. Али и поред ове несреће Сметана није престао да ради. Компоновао је неуморно даље и дао је највеће историске циклусе симфонијских басни: „Vltava“, „Sarka“,

„Ma Vlast“, (у шест дела), и „Višehrad“. У последњим данима свог живота завршио је оперу „Cetova stena“ и композиције „Hubička“ и „Tajemství“. Ово га је коначно обележило као човека који је цео свој живот посветио благодети, успеху и слави свог вољеног народа. Грозна судбина отргла је овог чешког генија и угасила његов трагичан живот у болници за умоболне 12 маја 1884 године. — Данас је Сметана у сећању свог народа и музичког света као творац чешке музике и највећи њен композитор. Његова отаџбина назвала га је „музичким Јованом крститељем“.

М. А. Т.

(Снимак: лична својина)

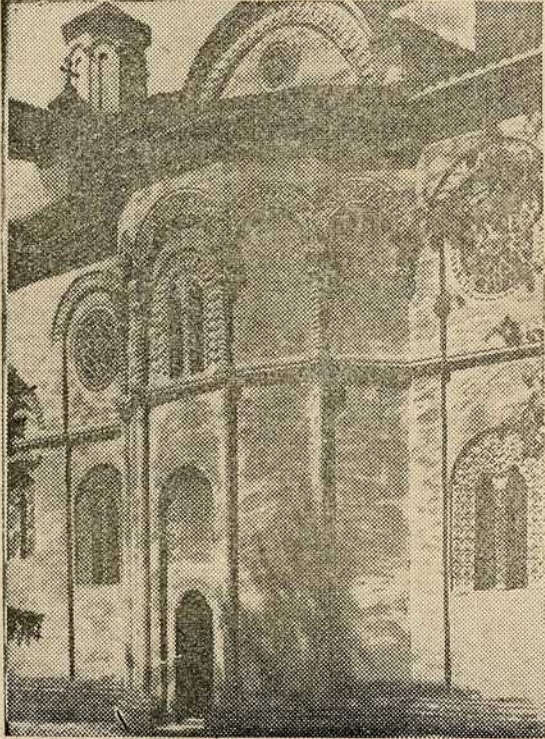
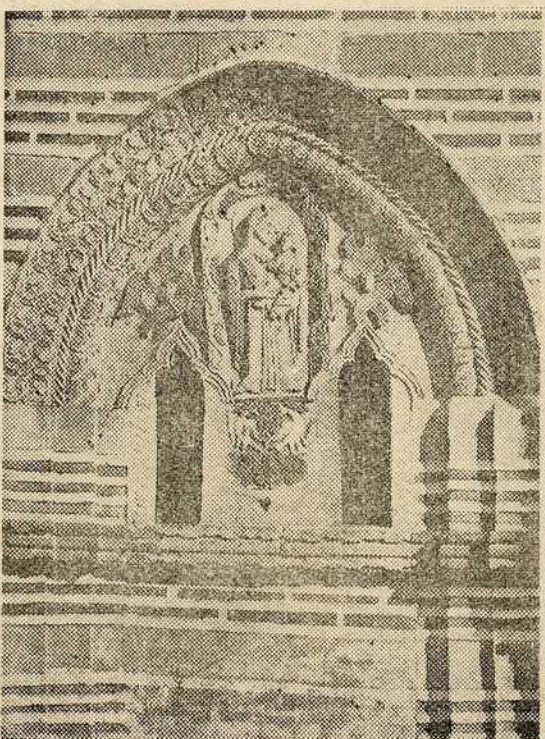
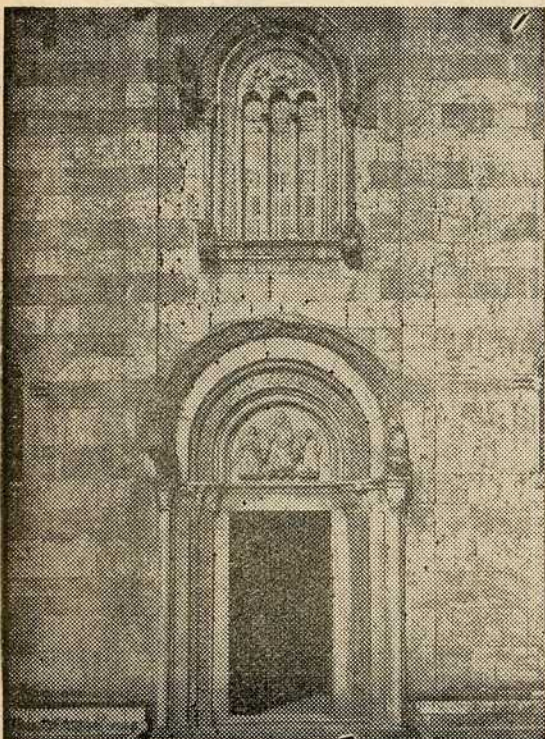
1 — Грачаница. Задужбина краља Милутина, једног од најславнијих владара лозе Немањића, саграђена је 1320 године. И својом архитектуром и својим живописом Грачаница на Косову је једна од наших најлепших цркава. Једна од оних чија је историја, тако бурна у току векова, славна и значајна.

2 — Манасија. У долини Ресаве, у близини Деспотовца, налази се овај јединствени у својој врсти, манастир. Саграђен 1406—18 као задужбина Стевана Лазаревића Манасија је једна од последњих сведока величине српске средњовековне културе. Сам Деспот Стеван био је не само велик као владар него је био један од најумнијих људи свога времена и велик као песник. Манасија је била окружена моћним зидинама и кулама чији је већи део и данас очуван, као што се на слици лепо види. Манасија је неко време био средиште чувене Ресавске школе, жиже српске културе за време Турака.

3 — Фреска „Смрт девице“ налази се у Сопотанима, у нашем, у погледу живописа можда најзначајнијем манастиру. Рађена 1265 године ова фреска, као и све остале у Сопотанима, очарава нас необичном интензивношћу приказа. Слике су рађене потпуно у духу учења православне цркве и у византиском стилу, али нешто животно, нешто реално-поетично, нешто што је близу српске земље већ се пробија. Осећа се нешто ново! Непознати сликари унели су и нешто своје, унели нешто од онога што

Српске Задужбине

Најзначајнија српска задужбина су наредом крајева и манастира српског духа. У овом жарком православно српског поимању оног часа, када српства на све српских земаља настају синоним Средњег века. Студеница, Жича, Градац, Апатин, Бурђеве стубове Грачаница, Лазаревац, Раваница, али наши средњовековни слици по духу, по изрази и по осећању даха вечности

дели. Остеливали дух срп-
фрескама Сопоћана већ
не тек доцније сликари
који су живели и радили
подибељем — изразити

а. Задужбина Кнеза Ла-
ду, саграђена 1380 годи-
не пример српско-визан-
И да после Косова није
д српске државе, веро-
стварен и српски стил.
ка Лазарица је страдала.
цију извршио је веома
наш архитекта Пера
етрдесетак година.

5 — Студеница, „краљева црква“, у
долини Ибра подигнута је 1196 године,
као задужбина Светог Саве Немање.
Пошто се одрекао престола Стеван Не-
мања замонашио се и неко време про-
вео у својој Студеници па је пошао у
Свету Гору где је са својим сином, Све-
тим Савом, подигао Хиландар. Студени-
ца спада својом архитектуром у ред на-
ших најзначајнијих задужбина.

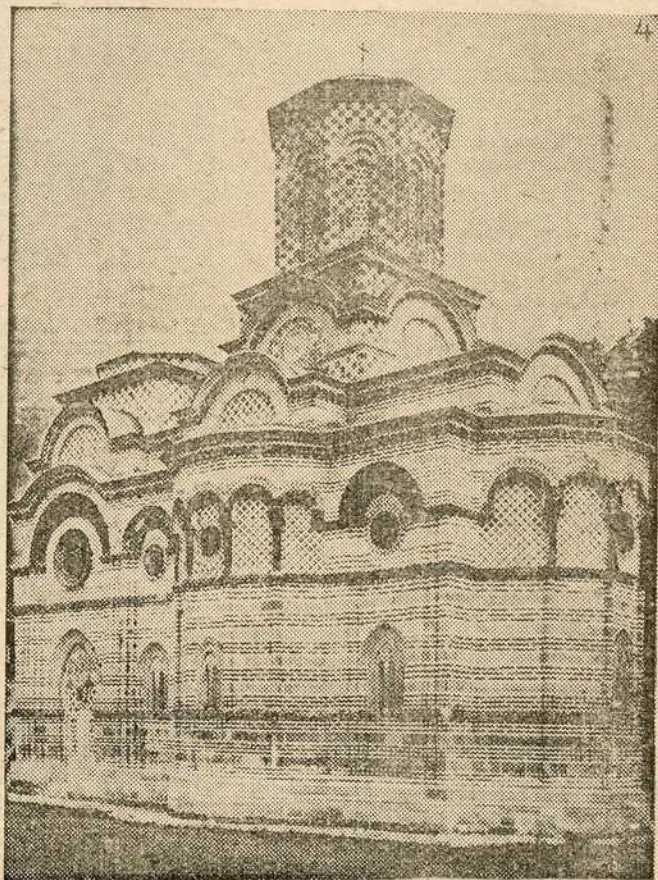
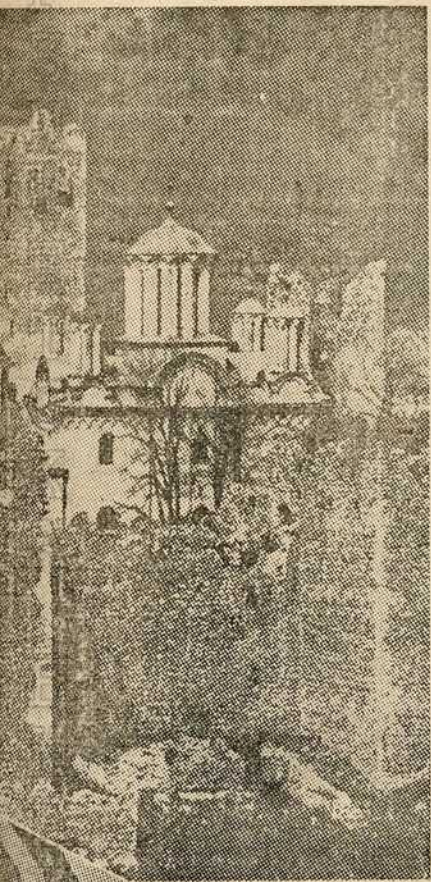
6 — Западни портал Високих Дечана.
Величанствена задужбина Стевана Уро-
ша Дечанског саграђена је 1327—35 го-
дине. Високи Дечани су, да се тако из-
разимо, наша најпотнија црква. И сво-

јом архитектуром и својим живописом
представљају „сумум“, синтезу наше
средњовековне културе. Необично бога-
ти живопис — преко 1000 фрески —
раскошна унутрашња и спољна архи-
тектура, ђена целина, чине Дечане нај-
убедљивијим изразом српског духа —
пре Косова.

7 — Капенић је саграђен у српско-
византиском стилу између 1407 и 1417
године. Слика приказује вавредно пла-
стичан рељеф Девике изнад једног про-
зора. У нашим предњовековним заду-
жбинама ранијег доба скоро и нема ки-
пова и рељефа. И утолико је овај пре-
красни рељеф значајнији.

8 — Љубостиња је такође саграђена у
српско-византиском стилу, отприлике у
исто време када и Капенић. Слика при-
казује дивна западна врата ове архи-
тектонски јединствено „чисте“ заду-
жбине.

9 — Жича (1207—15), недалеко од Кра-
љева, спада у највеће наше светиње као
црква у којој су крунисани српски вла-
дари. Чешће, у току векова и за време
ратова Жича је страдала и доцније ре-
стаурирана, тако да је данас доста из-
губила од првобитног облика. Али, за
нас она је значајнија као символ но као
архитектонски споменик српског сред-
њег века.

едоци величине
вековне културе
етири. Задужби-
расуте по свим
изрази су кул-
окази богатства
само храмови
и су и домови
у опште. И од
постаје центар
исти независних
не, цркве и ма-
српске културе

ешева, Сопоћа-
ечани, Бањска
о, Нагоричане
Љубостиња, Ка-
ија и сви оста-
ни манастири,
ки су уметнич-
а српског духа

Наша
Заробљеништво

Заробљеничка песма

Чекај ме... Једног дана
Кад сунца сине сјај,
Минуће тешка рана
И бола уздицај.

А тада, злато моје,
Док будеш моја сва,
Љубићу усне твоје
И црна ока два.

У твоју црну косу
Уплешћу звезда рој,
И сјајну бисер росу,
Мали анђеле мој.

Можда ће много дана
И многа проћи ноћ?...
Ал' ипак једног дана
Теби ћу натраг доћ'!

А тада, злато моје,
Док будеш моја сва,
Љубићу усне твоје
И црна ока два.

СТЕВАН ЂИПРОВИЋ

Заробљеном оцу

Мајору Мирку Павловићу, Офлаг XIII Б

Мно је цветак мирисан
Маленој пчелици,
Ал' ти си татице милији,
Твојој дечици.

Топал је зрачак сунчани
Душу нам огреје —
Ал' ми те љубимо татице
Још много топлије.

Зима је прошла, топло је
Огрејао је сунчев сјај,
Ал' како тебе љубе дечица твоја
Том' никад неће бити крај.

Да на тебе мислимо дан и ноћ
То никад добри Бог,
Ал' када осетимо да смо сами,
И да нас нико,
Осим маме не штити
И не брани.

Ти си наш анђео у даљини
И ти нас твојим,
Добрим саветом изводиш
На прави, прави пут.

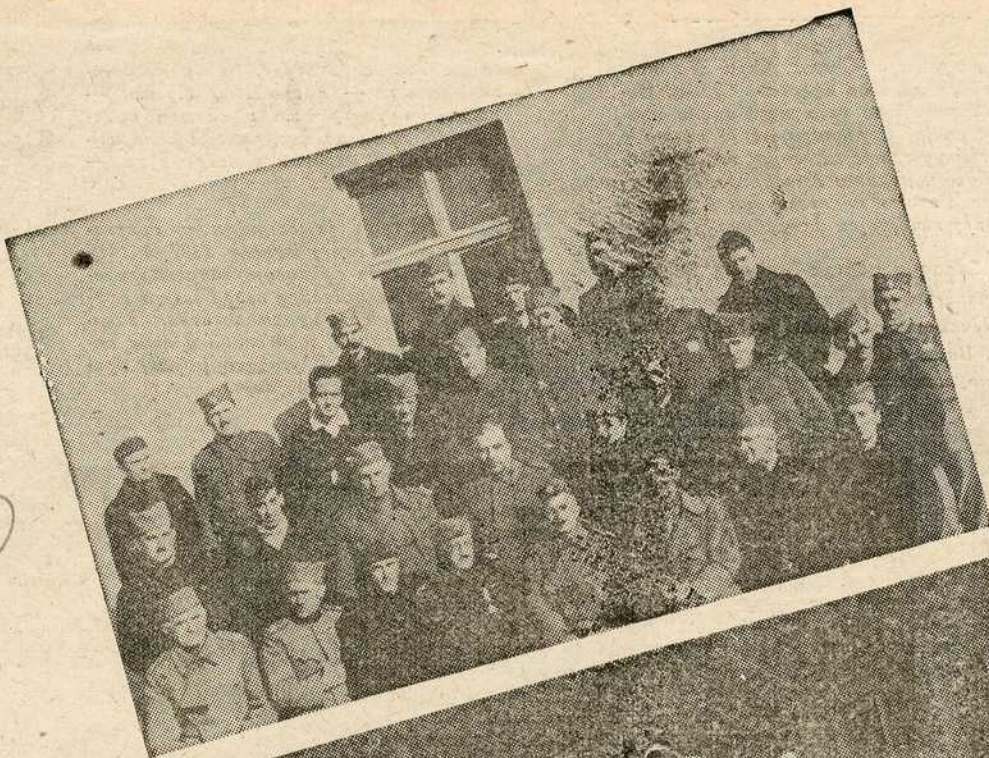
МИРЈАНА ПАВЛОВИЋ

ученица VI разреда гимназије

Одозго на доле: Група професора резервних официра Офлага XIII Б.

Група официра-заробљеника Офлага XIII Б.

Официри-заробљеници у Офлагу XXI Ц.

Драгим стричевима у заробљеништвоу

(Посвећено: Милошу, Светиславу и Станиславу Миљковић)

Зима је отишла сурова и хладна
И док ветрић ширка а тамна а'да ноћ,
Ја о Вама мислим стричеви моји драги,
Кад ћете нам доћ'?

У мислима тонем у те срећне дане
Када смо сви срећни, задовољни били
Али ја се надам стричеви моји драги
Да ћете нам доћи весели и чили.

Вама није лако, то сви добро знамо,
У далекој земљи преко тора тамо
Проводите дане у далеки крај
Мислећи чежљиво на свој завичај.

Молите се Богу, утеха ће доћи
И дани туге убрзо ће проћи
Завичају драгом хитаћете Ви
У живот нови; у живот бољи.

Крушевац

Брату у заробљеништвоу

(Посвећено Добривоју Пешићу, ратном заробљенику бр. 69.152 пошт. бр. 001, M. Stammlager II D)

Угонуше веће сјајног сунца зраци
По небу се густи витлају облаци.
Сунашце се сјајно другом крају спрема,
Ко да зна да мајка свога сунца нема.

Зашто сузе лијеш? Ојађена мати,
Одлетело тиче — најбољег соја,
Удаљено — светло, твоје мало дете,
Опет ће ти доћи у наручја твоја.

Све се мења ништа стално није.
А после студени опет ће да грије.
Живи у нади, зло ће све проћи,
Весело буди добро ће доћи.

Ако ти је кад тешко, песму запевај,
А гужит' ти срце, никад недај.
Сети се мене, заборавит' те нећу
Мој брате, здраво! Желим ти срећу.

ДОСИТЕЈ МИЛЕНКОВИЋ,
ученик IV разреда гимназије

Весела група из Сталага VIII Ц.

(Снимци: приватна својина)

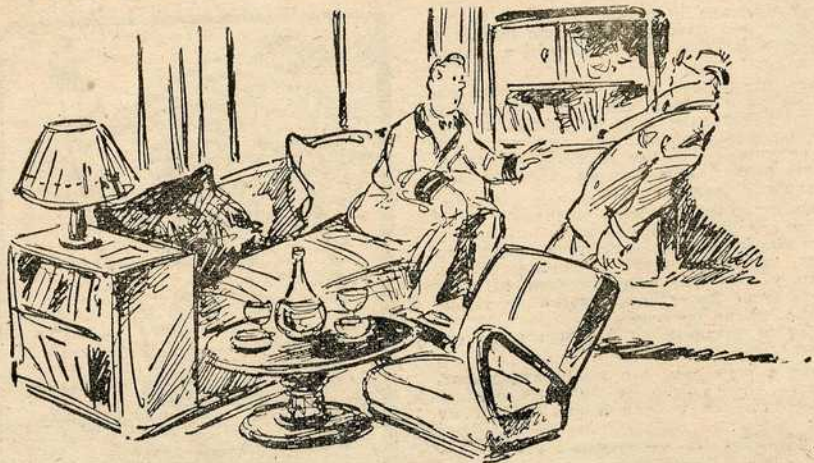

Лени Југо спада у најпознатије и најомиљеније филмске глумице.

Главни згодитан

Као олуја долетела је Марија у лекареву ординацију.
— Докторе! — викнула је у највећем узбуђењу, — замислите шта се десило! Пера је наследио два милиона динара. Саветујте ми шта треба да радим! Ви већ знате колико слабо срце има мој вереник. Оваква изненадна радосна вест могла би му донети смрт! Лекар се смејао.
— Пустите ви то само мени, драго дете! — рекао је са изразом пуног са-

нијекцију. Знате како је, сигурно је сигурно!
Пера је протестовао и доказивао да је узбригавање непотребно, пошто он није ни најмање узрујан.
— Но, добро! — решио се лекар да продужи даље. — Наследили сте пола милиона.
Пера је ово саопштење примио с примерном хладнокрвношћу.
Лекар, охрабрен оваквим држањем, наставио је:

мопоуздања. — Ја се одлично разумем у то како треба поступати с болесницима од срца... Саопштићу му то на начин који ће га поштедети од узрујања!

После неколико минута стајао је он пред Пером.

— Хм, имао бих да вам саопштим једну врло пријатну вест, мој драги! — почео је лекар опрезно. — Морате ми само обећати да ћете остати мирни и да се нећете узбудити.

Пера је обећао.

— Но дакле, имали сте среће... — продужио је лекар отежући. — Како да вам кажем, ради се о новцу... хм, штавише, о врло великом новцу.

Пера није ни трепнуо.

— Ради се, тачније речено, о наслеђу — довршио је брзо доктор.

— Тако? — одговорио је мирно Пера. — О наслеђу?

— Да, али пре него што вам кажем еуму хоћу да вам дам једну камфорну

— Сума је још далеко већа. Ипак, пре него што продужим даље да говорим, безусловно морам да вам прегледам срце.

То је и учинио.

— Све је у најбољем реду! Но дакле, сада ћете у Божје име сазнати праву истину. Наследили сте два милиона. Чујете ли? Два милиона?

Пера се гласно насмејао.

— Опипајте, молим вас, докторе, да видите како моје срце мирно ради! — викнуо је весело. — Заиста, нисам баш ни најмање узрујан... Али да вам докажем колико сам вам упркос свему захвала за толико ваше старање, поклањам вам двеста хиљада динара. Шта, не верујете? Дајем вам то одмах написмено! Као што рекох, поклањам вам двеста хиљада динара.

Када је лекар те речи чуо, пребледео је изненада као крпа, закодутао очима и без живота као врећа срушио се на земљу. Његово срце то није могло да издржи...

В. И.

Прошло је више од сто година од када је на грчком острву Милос ископана статуа без руку прозвана Милоска Венера. У овом прилично кратком временском периоду, ова драгоценна статуа је позната као најскупотије дело у сјајној колекцији музеја Лувр, у коме и данас стоји сама у једној соби.

Већ више пута покушаване су многе репродукције, али је већина тих репродукција неверна копија лепоте праве статуе. Песници су описивали узвишену лепоту овог ремек-дела.

Теофила Готије говори о изгубљеним рукама: „Оне су изгубљене, али и када би се нашле оне би само покварили наше уживање, скривајући то дивно отмено попрсје“. Шта је било са овим изгубљеним рукама и у коме су се оне положају налазиле на статуи пре него што су нестале не зна се... у прозору собе у Лувру где се налази Венера, у стакленој витрини налазе се разни фрагменти вајарства који су нађени на истом месту и у исто време кад и само ремек-дело. Међу њима налазе се делови једне руке и једна шака која држи јабуку. Може се посумњати ипак да неки од ових фрагмената припадају Венери, али свако ко има и мало уметничког укуса познаће да рука није рад истог вајара, творца Венере, већ је то део неке безначајне и са Венером непоредиве статуе. Претпоставља се да је статуа била намерно извајана без руке, али посматрајући одломљени део друге руке, ова се претпоставка мора одбаци. Ова „уметничка формула“, коју ми данас знамо по делима Родена и других, бил је несхватљива и непо-

Поза Венере од Арла има сличности са Милоском Венером.

О изгубљеним рукама Милоске Венере

мљива за једног скулптора у старој Грчкој, у доба када је и Милоска Венера створена. Статуа је дакле имала руке али су оне нестале и изгубиле се на тајанствен начин. Како и када су оне нестале не зна се и то спада у мистерију, која обавија творца овог јединственог дела.

Зна се да је у марту 1848 године, један сељак са острва Милос уклањао остатке рушевина, који су спречавали обрадавање његове земље. Копајући и даље он је открио да су ти остаци у ствари свод једне подземне одаје. У једном удубљењу он је пронашао статуу изванредне лепоте скривену између других двеју мушких биста. И оне су сада такође у Лувру. Капетан брода Матерер, који је статуе довезао у Париз, тврдио је да је статуа стигла у Лувр само са једном, левом, руком, али да је отсечена у Паризу „због симетрије“. Има француских уметника, који сматрају да статуа припада раном почетку четвртог века, али немачки научници су мишљења да статуа не припада златном добу грчке скулптуре, већ да је много ранијег датума. Ова чувена статуа изванредна склада и облика, која с правом носи име богиње љубави и лепоте, Венере, најпознатије је дело у вајарској уметности целог света.

По остатку друге руке види се да је Милоска Венера имала руке.

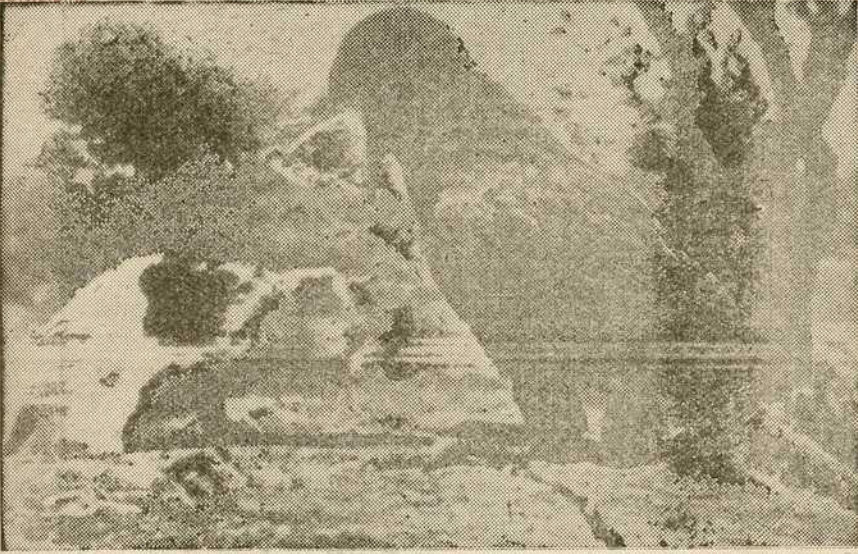

Милоска Венера је драгоценост Лувра.

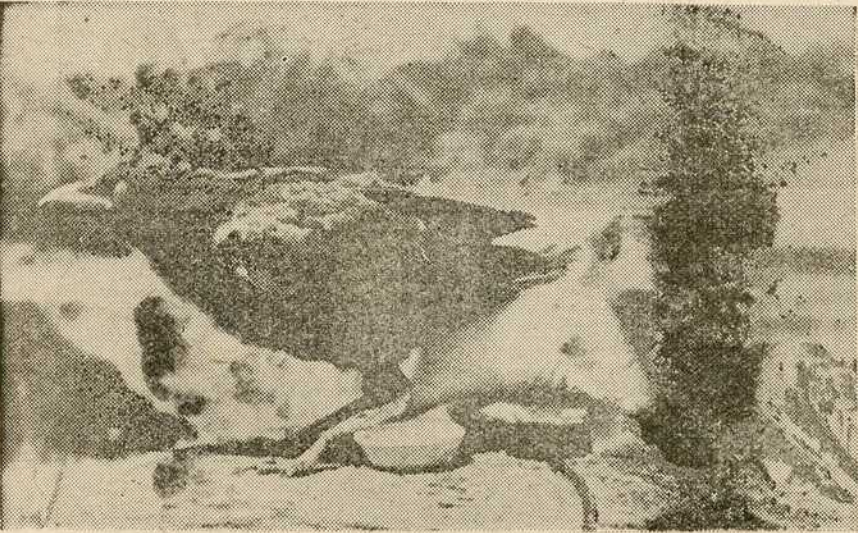

WWW.JMILIB.BE

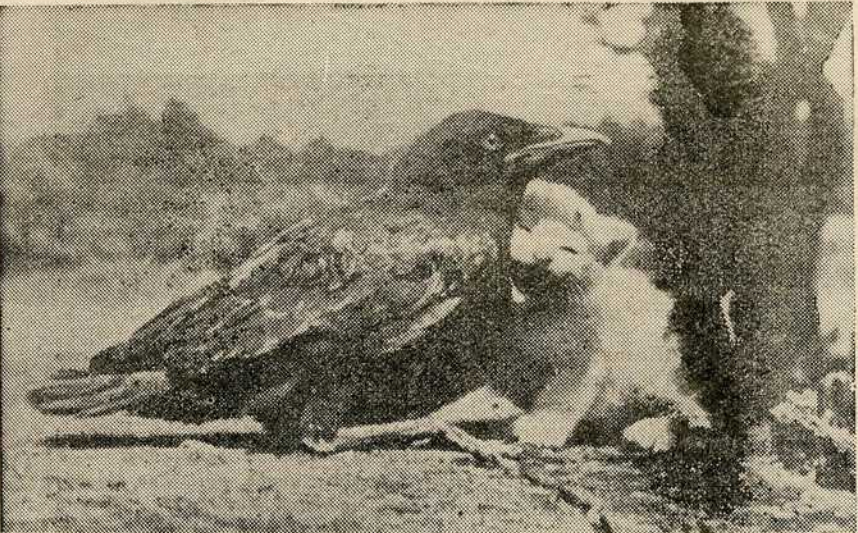
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

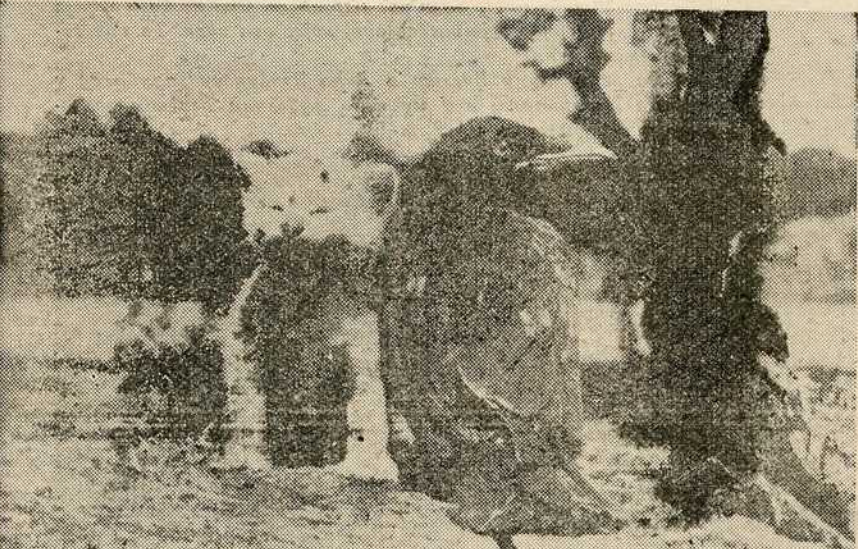
Где си до ово доба, видиш да фотограф чека?

...ама где ћеш тамо?...

...не, још није добро...

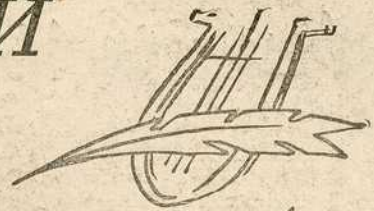

...е, сад нас сликајте!

Врана и маче

Беровали или не, њих двоје су одлични пријатељи. Играју се по цео дан, понекад се свађају око неког лепог залогаја, грде једно друго, али за трен ока опет се помире. Пред фотографским апаратом направили су читаву збрку, док се нису наместили како треба. Врана, као старија, морала је озбиљно да се помучи, док се мазно маче смири и намести како треба.

НАЈМЛАЂИ

Тимму...

Желим

Желим да љубим твоје усне
У ноћ тиху и касну
Док звезде трепере и гасну
И тама гусне.

Желим да месечева роса
Свуда се крај нас распе
И моју душу мирис да заспе
Твојих разблудних коса.

Желим да целе ноћи драг
Пламен срца изгара
Да не остане у њима траг
Што боли и замара.

Желим да тако за један трен
Заборавимо на себе
Да срећа тихо к'о нека сен
Дотакне мене и тебе.

МИЛЕ БИСКУПЉАНИН

Увела ружа

Природа нам даје једно,
Што нас ил' весели или чини тужним:
— То је љубав, коју — ако гајиш чедно
Не чини те никад ружним.

Стога хтедох да се играм пламом,
Што ми срце неизмерно пружа;
Али нека сила то све покри тамом
Те усамљен остах ко увела ружа.

Твоје црне очи што играју свуда
Чини ми се увек, као да ме прате;
Знам да није тако, ал' се јоште надам
Да ће доћи време мени да се врате.

А верујем да ме разумела не би,
Сем да ти се кунем да ме душа боли
— А која остаде ипак верна теби,
— Ма да твоје срце не може да воли.

Све што сам ти реко, примила си лако,
Да б' напела мени тугу и зле речи;
„Ал' не веруј ником тако —
Да с' и љубав може увредом да лечи“.

У надању чекам да ћеш ипак доћи
И да ћеш понети радост и лепоту,
Да ми не дарујеш тешке уздицаје
Јер то је најгоре у нашем животу.

Београд ПЕТАР С. БОКОВИЋ

Вече

Умрло је сунце, лаки сумрак пада,
звезде се пале на небеском своду.
Клетечање звона одоцнелог стада
тихо се разлиже;
мир вечерњи пада на земљу и воду...

Над скривеним селом уздиже се жагор —
тракарање кола, ретки лавез пасе —
и полако тоне у сумраку меком,
што се тихо спушта без шума и гласа.

Још само далеко у врбаку неком
воденички точак јединолично хуји,
на и вега неста... Мирно звезде трепте.
А у лугу тамо са шуштањем лишћа
полако умреше последњи славуји.
И наста тајац...

Месец сребро расу низ лишће и стабла,
и природу целу мир вечерњи зави.
А машта моја полако испреда
вилацске приче среће и љубави...

Жупањевац М. Д. ЖИВКОВИЋ

Опрости

Јутро. На мрклом перону од чађи и дима,
Ја оставих њега с' кофером у руди
И подох са тобом.
Осећах да има
Нечег дивног, тужног у погледу твојем.
И ако свесна да у срцу моме
Места нема више.

Кроз жагор и песму, све тише и тише
Чух ја твоје речи; гледах твоја дела,
А у души мојој осећања смела
Навираху страсно.
Али не за тебе, јер зашто бих крила
Откудаји срца, осећања мила
Припадаху њему.

Твоје слике, створене су чему?
Зато да гледам, сажаљевам само
Или у дубини моје душе тамо
Наћеш искру одговора — коју?
Но све узалуд, јер још душу моју
Испуњава сјајни лик и слика друга.
Она тебе гледа, баш к'о да се руга.
Па ипак:

Кроз жагор и песму, све тише и тише,
Чух ја твоје речи, гледах твоја дела
А у души мојој осећања смела
Навираху страсно.
Бечкерек Н. МАЛБАШКИ

Илузија ноћи

Ноћ беше дивна... Звезде трепераху.
У мртвилу немом, ко у неком страху.
Пролажаху многи, многи тешки часи.

Сада је све прошло; вратити се неће.
Љубав се не враћа, нема више среће.
Некад... Можда... Биће само успомене.

Зар да очајава? Не, то неће моћи.
Да због ње бесане он проводи ноћи.
И да торке сузе, тако често лије.

Ноћ беше дивна... Звезде трепераху.
И у тмини густој нестале му лика.
И он заспа чврстим саном праведника.
И. ГАВРИЛОВИЋ

Кад би знала...

Кад би знала срце колико те воли,
На гвди би моје главу наслонила.
И срца би мога исцелила боли.
И на свич моме стварну љубав снзла.

Кад би знала тајну коју срце крије,
Ти би напу љубав к'о цвет неговала.
И моје би мисли постале ведрије.
И ако ме до сад ниси познавала.

Кад би знала кол'ки бол ми срце морд,
Ти би на свет овај јасније гледала.
Нустила би да их: дух, нечисти смови.
Па би се ч мене само повздала.

Кад би знала мисли које дух мој гаји,
Срце би ми своје као цвет прелала.
И кад би престали уздицаји моји.
Духовна би љубав с нама овладала.

Кад би знала жртве све које бих дао
Ти би се љубави мојој радовала.
Јер бих ти највеће почести одао:
У које до сада ниси веровала.

Кад бих знала све што до сад јичи знала,
У научје моје ти би дошла сама.
И када би моју душу упознала,
Реци тово бих ти низ нових песама.

Београд ОМИЉ П. ПЕТРОВИЋ

Дао сам ти све...

Дао сам ти све што имам у себи,
Почев од крви којом живим снагом.
И душе, која покљоњена теби
Називала те је у милошти драгом.

Сада више немам ништа што би дао,
А што би било светије и више.
Држи ме, к'о грана лист, да не бих пао
Од бесне буре, претходнице кише.

Својим осећајем трајаћу до краја,
Док љубави наше не угледам чедо;
И светињом крстом замах загрљаја
У којем сам врео нови живот гледо.

У тој новој зори, што би сунце дала
Полобно мени, човеку, са ликом.
Безброј пута, драга, рек'о бих ти хвала
Као своме Богу, неприступном ником.

И живот би тада наш, страствен и врео
Вечитом љубављу, другарства до смрти,
У свете екстазе заогрнут вео
Добно смисао светачке бесмрти.

ИЛИЈА ЖУРИН—ИЛИРИН

Жена и цвeтa

Цвeће је лепота. Цвeће обележава весеље, цвeће доноси радост, цвeће је одраз бола, оно је и знак жалости. Цвeће је — љубав. Цвeће је знак пажње, оно је израз симпатије, а често само успомене...

1 — Колико хармоније и лепоте! Заиста треба имати много укуса и за цвeће. Погледајте Анели Рајхолд и ову вазу дала: како дивно одговарају једно другом...

2 — Дори Крајзлер свако јутро зајева своје цвeће. Зато је оно увек свеже и дивним мирисом испуњава њену собу.

3 — Кете Кил добила је истина мање цвeћа, него Ева Марија Мајнеке, али поред њега и писманце. Ева Марија Мајнеке као да је пита погледом: „Од кога је?“ Она је можда и љубоморна?...

4 — Јута Фрајбе много воли ове маргерете. Она их воли можда највише зато, јер их је послао онај којег она воли. То нам говоре и њене очи.

5 — Да ли су Луци Енглиш и Лици Валдмилер заљубљене у Алберта Метерштока, или му само љубазним осмехом захваљују на поклоњеном цвeћу?

